

On ne sait pas où on va
Jean Katambayi Mukendi (°1974)

*Heureux qui...
Ou comme cestuy-là qui...*
Joachim Du Bellay (1522-1560)

Op het ogenblik waarop dit geschreven wordt, weet nog niemand met zekerheid wanneer en van waaruit Jean Katambayi Mukendi zal vertrekken naar zijn geboortestad Lubumbashi. Hij kwam begin januari aan in de Belgische hoofdstad voor een residentie in het kunstcentrum Wiels. Vandaag kan hij niets anders doen dan afwachten wat de gevolgen zullen zijn van de terroristische aanslagen.

En toch slaat de situatie Katambayi niet uit zijn lood. Hij weet immers steeds poëtische en praktische oplossingen te vinden voor de problemen van het dagelijkse leven. De passagiers van de Congolese lijnbussen zijn er dagelijks getuige van hoe hij hen tijdens hun dagelijkse pendeltraject luidop toespreekt, tijdens performances die hij nooit documenteert. Hij is genereus; hij is de filosoof van het moment; hij zit nooit verlegen om raad of schitterende ideeën; hij is steeds bereid zijn eigen grenzen te erkennen.

Tijdens het inpakken van zo'n twintig werken die hij realiseerde tijdens de twee maanden van zijn residentie, geeft hij toe zich volledig te hebben overgegeven aan het Europese zachte gematigde klimaat om productiever te kunnen werken 'waarbij de hersenen wat konden afkoelen'. De bemerking doet paradoxaal genoeg denken aan hoe de Europese kolonistoren de luiheid en het lanterfanten van de inheemse bevolking veroordeelden ten opzichte van de tropische hitte en vochtigheid.

Tijdens zijn verblijf in Brussel creëerde hij werk dat sterk verbonden is aan het dagelijkse leven in de Democratische Republiek Congo. De reeks *Afrolampen*, grote tekeningen in balpen en viltstift op papier, toont elektrische gloeilampen van verschillende modellen die volgens Jean Katambayi Mukendi de persoonlijke nostalgie van de toeschouwer prikkelen. Naast hun virtuositeit qua uitvoering – de werken zijn getekend met een zelfgemaakte passer –, kenmerken de tekeningen zich door hun humor en persiflage. Zo verwijzen ze met een knipoog naar het lot van miljoenen burgers, die kaarslicht aansteken wanneer hun elektriciteit het door distributieproblemen weer eens laat afweten. Waartoe dient een dure spaarlamp zoals die op de uitnodiging van de tentoonstelling, wanneer de energievoorziening niet eens gegarandeerd is?

Voor Jean Katambayi Mukendi is het creatieproces een opeenvolging van momenten die ontsloten worden in de objecten die hij maakt. Hij werkt met gevonden materialen en gereedschap dat toevallig beschikbaar is, en probeert ze zo goed mogelijk tot hun recht te laten komen. Geheel volgens de wet van Lavoisier, integreert hij tijdens de realisatie van nieuw werk ook productieafval van eerdere stukken ('*Niets gaat verloren, niets ontstaat, alles verandert...*'). Zijn praktijk is pragmatisch en met het nodige geluk zal hij nog tientallen projecten realiseren waarvan hij de schetsen en berekeningen nauwkeurig bijhoudt in mappen.

Jean Katambayi Mukendi is wijs en ervaren genoeg om niet in het verleden of de toekomst te leven, maar om vandaag te genieten van de mysteries van ons bestaan. In cijfers analyseert hij de woorden en situaties die hij tegenkomt, hij gaat op ontdekking in zijn dagelijkse omgeving en legt onverwachte verbanden tussen allerlei gegevens, alsof het universum doorgrond kan worden aan de hand van formules. Zo bestudeert hij de cijfers die op stift staan of het adres van de galerie (Vlaamse=7, kaai=4, 47=47, 2000=4, Antwerp=7, 47 is een priemgetal). Zijn werk in de getallenleer is een subtiel, ludiek en betaalbaar antwoord op het werk van collega-kunstenaars die zich interesseren voor digitale technologie.

Als vrijdenker laat Jean Katambayi Mukendi zich ook verleiden tot woordspelingen: van zijn maquette *Gécaruines* (een verwijzing naar de fabriek Gécamines van de Générale des Carrières et des Mines waar zijn moeder werkte toen hij kind was) tot zijn collage *Gateaumium* (gemaakt op een oude kaart van België die hij op de rommelmarkt kocht), over zijn brede en ambitieuze herdefiniëring van verschillende mineralen in de Congolese ondergrond. Op die manier werkt Katambayi aan een oeuvre dat zich inschrijft in het verlengde van kunstenaars voor wie hun uiteindelijke bestemming geen belang heeft. Hij weet dat de grootste reizen mentaal zijn en dat beelden verzonnen worden.